

Uloga veštaka u parnicama za naknadu izmakle koristi

Jovana Pušac

ma, advokat, Banja Luka, Bosna i Hercegovina, jovana.pusac@gmail.com

Rezime: U našem odštetnom pravu vlada načelo integraliteta čiji je cilj potpuna reparacija štete. Iznos naknade štete određuje se s obzirom na iznos gubitka i/ili osujećenog dobitka kao posledicama štetne radnje, bilo da je njen uzrok u povredi ugovora (ugovorna šteta) ili u deliktu (vanugovorna, deliktna šteta). U oba slučaja, poverilac, uz ispunjenje zakonskih uslova, ima pravo kako na naknadu obične štete, tako i izmakle koristi. No, dok utvrđivanje naknade obične štete ne predstavlja naročite teškoće u sudskoj praksi, problemi nastaju kod utvrđivanja naknade izmakle koristi.

Ključne reči: šteta, materijalna šteta, izmakla korist, osnovano očekivani dobitak, veštačenje

Datum prijema rada: 19. maj 2015.

Datum odobrenja rada: 23. maj 2015.

UVOD

Kada govorimo o građanskoj odgovornosti, nje-na prva i najvažnija pretpostavka jeste šteta. Pravno relevantna šteta je *conditio sine qua non* za uspostavljanje kako ugovorne, tako i deliktne, pa i predugovorne odgovornosti (*culpa in contrahendo*). Iako pojam štete (*damnum*) nije definisan ni u nas, ni u uporednim pravnim sistemima, treba primetiti da jedino naš Zakon o obligacionim odnosima¹ i Austrijski građanski zakonik² sadrže smernice o razlikovanju dve osnovne vrste štete, materijalne i nematerijalne.³ Tako se, prema našem zakonodavstvu, štetom smatra umanjenje nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njenog povećanja (izmakla korist), čime je opisno definisana materijalna šteta, ali i nanošenje drugome fizičkog ili psihičkog bola ili straha, što predstavlja nematerijalnu štetu.⁴

¹ Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“, br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Sl. glasnik Republike Srpske“, br. 17/93, 3/96, 39/03, 74/04, u daljem tekstu ZOO). Istovetno zakonsko rešenje na snazi je i u pravnim sistemima država bivše SFRJ (Srbiji, Crnoj Gori, Makedoniji, Hrvatskoj i Sloveniji) usled zajedničke pravne tradicije i zajedničkog porekla Zakona o obligacionim odnosima.

² Prema §1293. Austrijskog građanskog zakonika, štetom se naziva svaki uštrb, pričinjen nekome u njegovoj imovini, pravima ili njegovoj ličnosti. Od toga se razlikuje izmakla dobit koju je neko, po običnom toku stvari, imao da očekuje. Ipak, za razliku od našeg zakonskog rešenja koje oštećenog ovlašćuje da pod istim uslovima zahteva i naknadu obične štete i izmakle koristi (pun obim naknade), austrijsko zakonodavstvo uslovljava pravo na naknadu izmakle koristi težom krivicom štetnika, tj. namerom ili grubom nepažnjom, v. §1324. Austrijskog građanskog zakonika.

³ U osnovi ove podele stoji štetom pogođeno pravno dobro.

⁴ V. čl. 155. ZOO.

Prema tome, štetu bismo, u najširem smislu reći, mogli definisati kao *štetnom* radnjom prouzrokovanu povredu nečijeg imovinskog i ličnog subjektivnog prava i pravno zaštićenog interesa.⁵

Nas prvenstveno interesuje materijalna šteta koja nastaje na imovinskim dobrima pravnih subjekata i manifestuje se u vidu sprečavanja očekivanog uvećanja imovine (izmakla korist).⁶

POJAM IZMAKLE KORISTI

Izmakla korist (*lucrum cessans*) je negativna šteta koja se manifestuje kao neostvarena imovinska vrednost, štetnom radnjom sprečeno povećanje imovine oštećenog. Reč je, dakle, o „nekoj vrsti statističke istine, anticipaciji uvećanja imovine do koje bi došlo po redovnom toku stvari da nije bilo štetnikove radnje ili propuštanja“⁷.

Zakonodavac nije definisao pojam ovog vida štete, već je posredstvom pravnih standarda prepustio judikaturi da je konkretizuje u svakom pojedinom slučaju. Tako se, prema rečima Zakona, pri oceni visine izmakle koristi uzima u obzir *dobitak koji se osnovano mogao očekivati prema*

⁵ Ipak, profesor Antić ispravno primećuje da je, strogo uzevši, veliko pitanje da li uopšte izraz „šteta“ adekvatno odražava povredu prava ličnosti koje se ogledaju u nanošenju fizičkog ili psihičkog bola ili straha. Ova dilema je vidljiva i pri terminološkom označavanju njene naknade, jer se umesto „naknade štete“ govori o satisfakciji. V. Oliver Antić, *Obligaciono pravo*, Beograd, 2012, str. 460. fn. 1527.

⁶ U pravnoj teoriji i praksi izmakla korist se označava još i kao izgubljeni dobit, no, mi smo se, radi ujednačene pravne terminologije, opredelili za termin koji koristi zakonodavac.

⁷ V. O. Antić, *op. cit.*, str. 481.

redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje sprečeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.⁸ Međutim, kod utvrđivanja prava na naknadu izmakle koristi zbog povrede ugovora (kontraktualna odgovornost), poverilac će biti u nešto težem položaju, jer će, pored navedenog, morati da dokaže i da je *dužnik u vreme zaključenja ugovora morao predvideti izmaklu korist kao moguću posledicu povrede ugovora, a s obzirom na činjenice koje su mu tada bile poznate ili morale biti poznate*. Tek u slučaju doložnog postupanja dužnika, poverilac će moći da zahteva naknadu celokupne štete (pozitivne i negativne) nezavisno od dužnikovog znanja za posebne okolnosti.⁹

U oba slučaja, izmakla korist se ne pretpostavlja, već je na tužiocu teret dokazivanja (*onus probandi*). Redovni i, gotovo, bezizuzetni dokazi u tom pravcu jesu ekspertize (nalaz i mišljenje) sudskih veštaka odgovarajuće struke, a naročito ekonomsko-finansijske struke.

RAZGRANIČENJE IZMAKLE KORISTI OD SRODNIH INSTITUTA

Iako se ovaj vid materijalne štete najčešće javlja uz običnu štetu, neretko se sreće i kao deo samostalnog tužbenog zahteva. No, dok **obična šteta** (*damnum emergens*), koja se još naziva i prosta, stvarna ili pozitivna šteta, podrazumeva umanjenje postojeće imovine oštećenog u trenutku nastanka štetnog događaja, „izmakla korist se sastoji u izmicanju budućih koristi koje bi oštećeni stekao da se štetni događaj nije desio“¹⁰. Iz navedenog sledi da je obična šteta sadašnja (postojeća) šteta, dok je izmakla korist buduća šteta.

Pored izmakle koristi, i **novčana renta** koja se dosuđuje u slučaju smrti, telesne povrede ili oštećenja zdravlja, takođe predstavlja buduću štetu. Renta može biti ugovornog porekla, kao npr. kod ugovora o doživotnom izdržavanju, kada nema funkciju naknade štete, a može biti i deliktne porekla, kada ima oblik naknade deliktne materijalne štete,¹¹ i u tom smislu približava se izmakloj koristi. No, za razliku od rente koja se dosuđuje za ubuduće, a plaća mesečno unapred, ako sud ne odredi što drugo,¹² izmakla korist se utvrđuje u celosti i dosuđuje u jednokratnom iznosu. Sem toga, renta se utvrđuje pod klauzulom *rebus sic stantibus*, te se na zahtev oštećenog može povećati, odnosno na

zahtev štetnika smanjiti ili ukinuti,¹³ dok se iznos utvrđene izmakle koristi ne može menjati. Navedena razlika jasno je uočena i u sudskoj praksi.¹⁴

NAKNADA IZMAKLE KORISTI

Činjenica je da već sam *gubitak prilike* predstavlja gubitak, postojeću štetu. No, njena se vrednost teško procenjuje, jer nije izvestan stepen verovatnoće da takva prilika bude i ostvarena. Stoga je na tužiocu da uz pomoć dokaznih sredstava, a naročito veštaka,¹⁵ izvrši procenu stepena verovatnoće, odnosno dokaže što veći stepen izvesnosti očekivanog dobitka. Pri tome, nije nužno da se utvrdi stoprocentno ostvarenje dobiti, jer to po prirodi stvari nije moguće, već izvestan viši stepen verovatnoće koji ukazuje da bi uistinu došlo do naturalnog ili civilnog uvećanja imovine. Dakle, merodavna je objektivna mogućnost sticanja dobiti, a ne ono što je sam oštećeni očekivao.

Takav je stav zastupljen i u aktuelnoj sudskoj praksi: „Pravo na naknadu štete zbog izmakle koristi poverilac će imati samo ako je prema onome što se u životu redovno dešava ili je, prema posebnim okolnostima slučaja, izvesno (van razumne sumnje) da bi tu korist i ostvario. Pri tom, nije dovoljno neko optimističko predviđanje dobitka i nije dovoljno da je poverilac planirao dobitak. Dobitak za koji se po subjektivnim procenama i željama poverioca, pretpostavljalo da će nastupiti, ne uzima se u obzir prilikom odmeravanja naknade štete. Traži se da je u pitanju dobitak koji bi svakako nastao, da postoji razumna verovatnoća u pogledu ostvarenja takve koristi.“¹⁶ Dakle, pri utvrđivanju postojanja i visine štete mora se poći od konkretnog – ugovorenog posla, a ne od proseka koji su ostvarivani u ranijim

¹³ V. čl. 196. ZOO.

¹⁴ „Renta je naknada buduće materijalne štete čiji ukupan iznos nije poznat u vreme odlučivanja o tužbenom zahtevu, a plaća se periodično u unapred utvrđenim iznosima. Za štetu koja je već nastupila u vreme donošenja sudske odluke isplata nema karakter rente, već naknade štete zbog izgubljene zarade usled nesposobnosti za rad. Pri tom se uzima u obzir realna zarada koju bi oštećeni mogao ostvarivati. Ova zarada ne mora biti jednaka u svim mesecima za koje se obračunava. Oštećeni koji u vreme povređivanja još nije privređivao, stiče pravo na naknadu štete, odnosno rentu, od dana kada bi prema ličnim i drugim okolnostima slučaja počeo sticati zaradu. Materijalna štete zbog izgubljene zarade i renta nisu iste kategorije. Novčana renta se dosuđuje kao naknada buduće trajne štete koja će se ostvarivati posle donošenja presude.“ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev 880/05 od 10.11.2005. godine, Sudska praksa Sirius, <http://www.sirius.rs/praksa/24511>, pristup 3.5.2015.

¹⁵ „Vještaci kao dokazno sredstvo, dolaze u praksi odmah nakon dokaznog sredstva svjedocima, s time da rezultati vještačenja u dokaznom pogledu imaju apsolutnu prednost u odnosu na iskaz svjedoka, gotovo se može reći da imaju snagu izvjesnosti i objektivne istine.“ Nevenka Mitrić, *Izvođenje dokaza vještačenja u postupcima za naknadu štete*, rad prezentovan 12.9.2012. godine na seminaru u okviru Centra za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj, str. 10, dostupno na <http://www.rs.cest.gov.ba/index.php/seminari-2012/59-129banja-luka-graanska-oblast>, pristup 3.5.2015.

¹⁶ Presuda Vrhovnog kasacionog suda Srbije, Rev 1545/10 od 30.3.2011. godine, <http://www.vk.sud.rs/sr-lat/rev-154510-obligaciono-pravo-izmakla-dobit>, pristup 3.5.2015.

⁸ V. čl. 189. st. 3. ZOO.

⁹ V. čl. 266. st. 1. i st. 2. ZOO. Pri tome se predvidljivost ne procenjuje prema osobinama i mogućnostima konkretnog dužnika, već prema apstraktnom (objektivnom) kriterijumu - pažnji dobrog domaćina, dobrog privrednika ili dobrog stručnjaka zavisno od vrste pravnog posla, i to u smislu čl. 18. ZOO.

¹⁰ Jakov Radišić, *Imovinska odgovornost i njen doseg*, Institut društvenih nauka, Beograd, 1979, str. 110.

¹¹ Detaljnije o rentnoj obligaciji v. Jožef Salma, *Renta kao oblik deliktne materijalne štete*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, broj 2/2013, str. 39 – 57.

¹² V. čl. 188. st. 2. ZOO.

i kasnijim poslovima.¹⁷

Naročitu pažnju treba posvetiti dokazivanju uzročne veze između štetnog događaja i izostalog dobitka. U većini slučajeva, nalaz i mišljenje veštaka će biti od neprocenljivog značaja, pod uslovom da je veštak dobio precizan nalog i da je veštačenje obavio *lege artis*.¹⁸ Međutim, neretko se dešava da se nalaz veštaka zasniva na pretpostavljenim mogućnostima, a ne na podacima iz redovnog poslovanja tužioca. Sledeći primer iz sudske prakse ukazuje na ovaj problem: „Izgubljena dobit se utvrđuje po odredbi čl. 189. ZOO pri čemu se uzima u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje sprečeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem. Prvostepeni sud je bio dužan da da nalog veštaku da utvrdi odlučne činjenice prema napred citiranog odredbi, a ne kako je to učinio da se proveru računica tužioca. Nalog veštaku mora da sadrži nalog da se utvrde činjenice na osnovu kojih će se utvrditi u čemu se sastoji šteta kod trgovinske organizacije pri čemu se ne može polaziti od pretpostavki i mogućnosti, nego od stvarnih pokazatelja u rezultatima tužilačke organizacije, kao i od posebnih okolnosti koje tužilac mora da dokaže. S obzirom da je tužilačka organizacija trgovačka organizacija, uobičajeno se izmakla korist sastoji u neostvarivanju trgovinske marže koju bi tužilac po redovnom toku stvari mogao ostvariti, a za druge vrste izgubljene dobiti, izvozom robe, tužilac je morao dokazati koje je to ugovore imao sa inopartnerom o isporuci robe koju je dobit ostvarivao izvozom po odbitku svih troškova i da li bi po redovnom toku stvari mogao ostvariti takvu dobit i izvozom zaplenjene robe. Tek kada se utvrde činjenice o ostvarenom prometu odnosno marži u

¹⁷ Iz rešenja Apelacionog suda u Kragujevcu, Gž 1025/11 od 16.5.2011. godine, <http://www.kg.ap.sud.rs/gz-1025.11-naknada-stete.html>, pristup 14.5.2015.

¹⁸ „U praksi finansijskih, ali i drugih veštačenja često se susrećemo sa naredbama sudova koje su nepotpune i ne dodiruju suštinu problema. Ponekad se nailazi na situaciju da se istinski dokazi nalaze izvan one građe koju veštak po naredbama treba da pregleda. Vrlo često smo u situaciji da se i najsavetnijim izvršenjem naloga za veštačenje ne obuhvata celina problema pa veštačenja gube svaki smisao baš zbog toga. Veštak koji dobije takav nalog uvek se nalazi u dilemi da li da ga mehanički sprovede ili da pravosudne organe upozori na njihovu nepotpunost. (...) U prvom slučaju veštak olakšava sebi posao, ali faktički nesavesno izvršava svoj zadatak, a u drugom slučaju se nalazi u poziciji da se meša u posao suda što nije uputno ponašanje.“ Dragomir Đorđević, *Ekonomsko-finansijsko veštačenje u sudskim sporovima*, teorija i praksa, Priručnik o veštačenju, Zbornik radova, redaktor Nebojša Šarkić, Beograd 2011, str. 221. Prema našem uverenju, veštak bi trebalo uvek da insistira na strogoj preciznosti zadatka i dostavljanju kompletne relevantne dokumentacije kako bi svoju obaveznu izvršio etički i u skladu sa pravilima svoje struke. Ukoliko bi na tom putu imao prepreka, izuzetno je važno da na iste ukaže u svom nalazu i mišljenju ili makar pri svom saslušanju. „Da bi odgovorio postavljenom zadatku, pored stručnosti od vještaka se zahtijeva nezavisnost, objektivnost, lična svojstva i vještine, a posebno: istinoljubivost, kritičnost (kretanje u granicama svoga znanja i odbijanje vještačenja koje prevazilaze njegova stručna znanja), etičnost, upornost u pronalaženju istinitih činjenica, analitičnost u radu i stalno unapređenje sopstvenog znanja.“ Dragan Nišević, *Nalazi i mišljenja sudskih vještaka*, Expertus forensis, časopis Udruženja sudskih vještaka Crne Gore, broj 16-17/2011, str. 139.

prethodnom periodu, može se zaključiti da se radi o redovnom toku stvari po kome bi tužilac mogao ostvariti maržu i iz ovog posla koga je izgubio. Pri tom se ne može nalaz veštaka zasnovati na pretpostavljenim mogućnostima, već na podacima iz redovnog poslovanja tužioca.¹⁹

Pri utvrđivanju osnova i visine naknade štete u vidu izmakle koristi sud će ispitivati da li su ispunjeni sledeći uslovi: da li je šteta u vidu izmakle koristi izvesna i da li se mogla očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, da li postoje elementi na osnovu kojih se može odrediti iznos izmakle koristi, da li je izmakla korist u skladu sa prinudnim propisima, javnim poretom i dobrim običajima²⁰, a u slučaju povrede ugovora, sud će, pored navedenog, ceniti da li je ispunjen i uslov predvidljivosti (šteta za koju je dužnik u času zaključenja ugovora morao znati da će nastupiti ako ugovornu obaveznu ne bude ispunio onako kako ona glasi).²¹

¹⁹ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev 341/98 od 19.5.1999. godine, <http://www.sirius.rs/praksa/2582>, pristup 8.5.2015. U drugom slučaju, drugostepeni sud nalazi da iz nalaza i mišljenja veštaka poljoprivredne struke i veštaka finansijske struke te stanja spisa predmetne parnice, pravilnim proizilazi da tužilac sudu nije ponudio dokaze o tome u kom obimu je nastala predmetna šteta i da su nalazi navedenog veštaka zasnovani na pretpostavkama koje se tiču kapaciteta same farme bez egzaktnih dokaza o stvarnoj proizvodnji u farmi za koju se vezuje zahtev za naknadu štete na ime izgubljene dobiti zbog nemogućnosti obavljanja poslovanja. V. presudu Okružnog suda u Banjaluci, 71 O P 049068 10 Gz od 20.8.2010. godine, neobjavljena.

²⁰ Tako je u jednom slučaju revizioni sud odbio zahtev tužioca za naknadu štete koju je pretrpeo rušenjem spornog ugostiteljskog objekta. „Ovo zato što šteta nije posledica skrivljenog ponašanja tuženih. Naprotiv, pristupajući bespravnoj gradnji, tužitelj je sam preuzeo rizik štetnih posledica koje mogu nastati zbog ovakvog njegovog ponašanja. Graditelj građevinskog objekta bez odobrenja za građenje, do legalizacije ili rušenja tog objekta na osnovu odluke nadležnog organa, može njime da se koristi i uživa sudsku i svaku drugu zaštitu u odnosu na treća lica, bez prava na uknjižbu prava vlasništva, jer tako izgrađena građevina nema identitet građevinskog objekta kao nepokretnosti koja se upisuje u javne knjige. Zbog toga graditelj (ovdje tužitelj) može da bude samo vanknjižni vlasnik takvog objekta kao imovine koja pravno predstavlja građevinski materijal, a ne tržišnu vrijednost tog objekta kakvu naknadu je tužitelj tražio, a drugostepeni sud opravdano odbio. Dakle, i pod uslovom da se rušenje predmetnog objekta može pripisati u krivicu tuženih, tužitelj nema pravo na naknadu štete u visini tržišne vrijednosti porušenog objekta (ili iznosa potrebnog da se izgradi isti takav objekat), nego samo u vrijednosti građevinskog materijala, kakvu naknadu tužitelj i nije tražio. (...) Pored toga, kod činjenice da tužitelj od 29.8.2005. godine ne obavlja ugostiteljsku djelatnost, jer mu je rješenjem broj: 07/3-324-436/05 GU Grada B. L., odjeljenje za ..., zabranjena dalja djelatnost „do pribavljanja odobrenja za rad nadležnog organa uprave“ (a nema podataka da je to odobrenje pribavio) i da je, saslušan kao parnična stranka, naveo „ja sam samovoljno zatvorio objekat 2005. godine“, po redovnom toku stvari ne bi se bavio ugostiteljskom djelatnošću, pa tako ni ostvarivao korist i da nije došlo do rušenja objekta, slijedom čega se nisu ispunili uslovi iz odredbe člana 189. stav 3. ZOO za naknadu ovoga vida štete.“ Iz presude Vrhovnog suda Republike Srpske, 71 O P 041538 13 Rev od 19.2.2014. godine, http://vsud-rs.pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet?p_id_doc=27621, pristup 17.5.2015.

²¹ Upor. Branislava Apostolović, *Naknada štete zbog povrede ugovora*, Pravni život, broj 5-6/2008, str. 176. „Naknada štete u vidu izmakle koristi može se dosuditi ukoliko se kumulativno ispune zakonom predviđeni uslovi: da korist nije ostvarena, da postoji izvjesnost naknade (koristi) po redovnom toku stvari, da postoji dopuštenost osnova po kome bi bila

Visina (iznos) naknade izmakle koristi kao vida štete određuje se na osnovu visine (iznosa) izmakle koristi. Visina izmakle koristi može se odrediti u novcu, ili u izvesnim slučajevima, u naturi,²² a sud će je dosuditi prema cenama u vreme donošenja odluke.²³

U slučaju kada je šteta nastala usled oštećenja ili uništenja određene stvari, izmakla korist se sastoji od izostajanja (gubitka) plodova: prirodnih, industrijskih ili civilnih. Ukoliko oštećeni, namesto prirodne restitucije, zahteva novčanu naknadu za plodove koji se nisu ostvarili zbog prouzrokovanja štete, oni se moraju proceniti i iskazati u novčanom iznosu.²⁴ Iako se Zakon ne izjašnjava u pogledu načina utvrđivanja štete u novčanom izrazu, smatramo da se ovde analogijom mogu primeniti pravila iz ugovora o prodaji.²⁵ Tako će se vrednost štete na stvari koja ima tekuću cenu utvrditi prema zvaničnoj evidenciji na tržištu mesta prodavca, a ako takve evidencije nema, naknada će se odrediti na osnovu elemenata prema kojima se prema običajima tržišta utvrđuje cena, a to je tzv. tržišna, prometna ili redovna cena (*pretium ordinarium*).²⁶ Tržišna cena je minimum naknade štete.²⁷ U istom smislu, od značaja je i tzv. propisana cena.²⁸ Najzad, najčešće pouzdano merilo za utvrđivanje izmakle koristi je i prosečna visina zakupnine za predmetnu stvar u određenom mestu, razume se, u vreme presuđenja.

Kada određeni novčani iznos predstavlja štetom pogođeno pravno dobro, tada se kao specifičan vid izmakle koristi javlja zatezna kamata čija je visina zakonom imperativno određena. Zatezna kamata u sebi sadrži instrument očuvanja nominalne vrednosti novca i sankciju za neblagovremeno ispunjenje novčane obligacije. Po svojoj pravnoj prirodi, ona predstavlja *sredstvo obezbeđenja izvršenja novčane obaveze i naknadu štete* koja se pretpostavlja da postoji za poverioca kada dužnik zakasni sa isplatom svote novca kao glavne svoje obaveze.²⁹ Dakle, zatezna kamata je zako-

nom određena pretpostavljena, apstraktna šteta³⁰ koju nije potrebno dokazivati, pošto poverilac ima pravo da je naplati i bez obzira na to da li je pretrpeo štetu ili ne,³¹ ali čiju je visinu uvek potrebno jasno opredeliti putem veštačenja. Pri tom je kamata minimum naknade štete,³² jer ukoliko je šteta koju je poverilac pretrpeo zbog dužnikove docnije veća od iznosa zatezne kamate, on ima pravo da zahteva razliku do potpune naknade³³ pod uslovom da takvu štetu dokaže. Razlika do potpune naknade štete obuhvata kako običnu (prostu) štetu, tako i izmaklu dobit. U tom smislu je i stav sudske prakse prema kojem se u naknadu štete prouzrokovane povredom ugovora *uračunava* zatezna kamata na iznos novca vraćen oštećenom.³⁴

PROBLEMI DOKAZIVANJA IZMAKLE KORISTI U SUDSKOJ PRAKSI

Pravni standard "dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima" u sudskoj praksi gotovo se redovno tumači kao propušteni dobitak u radu, odnosno u privređivanju, kao „tzv. ekonomska šteta koja se sastoji u tome što stranaka ne može raditi, proizvoditi“³⁵. Zahteva se da mogućnost ostvarenja dobitka bude sastavni deo kauze, pravnog cilja ugovora. To je i razumljivo kada su u pitanju privredno-pravni subjekti koji potražuju takav vid štete, jer se u tom slučaju izgubljena dobit mora vezati za delatnost koju u redovnom toku stvari tužilac obavlja.

Tako je Vrhovni sud Srbije u jednoj presudi delimično uvažio reviziju tuženog u pogledu dosuđenog iznosa na ime izmakle koristi (izgubljene dobiti) tužiocu obrazlažući svoju odluku na sledeći način: „Obzirom na svoju delatnost tužilac je mogao kao izgubljenu dobit tražiti samo ono što je po redovnom toku stvari mogao očekivati (čl. 189. st. 3. ZOO). Visina izmakle koristi određuje se na osnovu novčane vrednosti dobitka koji bi oštećeno pravno lice osnovano ostvarilo prema svom uobičajenom načinu poslovanja da nije bilo štetnog propuštanja tuženog (da preda zakupljenu garnituru). Redovan tok stvari, s obzirom na delatnost tužioca, podrazumeva da je to ona šteta koju tužilac trpi time što bušecu garnituru nije mogao izdati u zakup drugom i

ostvarena i da je bilo štetnog propuštanja na strani odgovornog lica (čl. 189. st. 3. ZOO).“ Iz presude Vrhovnog suda Crne Gore, Rev-438/08, od 5. 11. 2008. godine, Domaća i strana sudska praksa, Privredna štampa, Sarajevo, broj 53/2012, str. 92.

²² *Komentar Zakona o obligacionim odnosima, knj. I*, gl. redaktor Slobodan Perović, Beograd, 1995, str. 436.

²³ Čl. 189. st. 2. ZOO. V. i Presudu Vrhovnog suda Republike Srpske, 118-0-Rev-06-000 577 od 13.07.2007. godine, http://vsud-rs.pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet?p_id_doc=15727, pristup 12.5.2015.

²⁴ V. Ilija Babić, *Izmakla korist (lucrum cessans) i njena naknada*, Pravna riječ, broj 36/2013, str. 123.

²⁵ V. Branko Morait, *Obligaciono pravo, knj. I – Obligacije i ugovori, knj. II – Vanugovorni obligacioni odnosi*, Banja Luka, str. 446.

²⁶ Upor. čl. 464. ZOO.

²⁷ Jakov Radišić, *Obligaciono pravo, opšti deo*, Beograd, 2004, str. 272.

²⁸ Upor. čl. 463. ZOO.

²⁹ V. Ljubiša Milošević, *Kamata i novčane obligacije sa posebnim osvrtom na Zakon o obligacionim odnosima*, Zbornik Matice srpske za društvene nauke, broj 80/1986, str. 56.

³⁰ V. Jožef Salma, *Obligaciono pravo*, Novi Sad, 2009, str. 193.

³¹ V. čl. 278. st. 1. ZOO. Iz citirane zakonske odredbe proizlazi da zatezna kamata (pored svoje penalne funkcije) ostvaruje i funkciju naknade štete, i to apstraktno štete čija se specifičnost ogleda u odstupanju od pravila da postojanje i visinu štete treba dokazati u svakom konkretnom slučaju i naknadu odmeriti prema tako dokazanoj i utvrđenoj šteti.

³² V. Ivica Jankovec, *Ugovorna odgovornost*, Beograd, 1993, str. 324.

³³ V. čl. 278. st. 2. ZOO.

³⁴ „U naknadu štete prouzrokovane neispunjenjem ugovora uračunava se zatezna kamata na iznos novca vraćen oštećenom (članovi 124. i 132. stav 1. i 5. ZOO).“ Savetovanje građanskih i građansko-privrednih odeljenja Saveznog suda, vrhovnih sudova i Vrhovnog vojnog suda od 24. i 25.5.1989. godine, Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Srbije, broj 3/2008, str. 21.

³⁵ *Komentar Zakona o obligacionim odnosima, knj. I*, redaktori Borislav T. Blagojević, Vrleta Krulj, Beograd, 1980, str. 426.

iz tog posla izvući korist koju redovno u svojoj delatnosti ostvaruje prometom robe. Ovakvo stanovište proizilazi i iz odredbe čl. 266. st. 1. ZOO po kojoj poverilac ima pravo na naknadu obične štete i izmakle koristi koju je dužnik u vreme zaključenja ugovora mogao predvideti kao moguće posledice povrede ugovora, a s obzirom na činjenice koje su mu tada bile poznate ili morale biti poznate. Prema tome, izgubljena dobit mora se vezati za delatnost koju u redovnom toku stvari tužilac obavlja, odnosno za onu vrstu i obim poslovanja koja se po redovnom toku stvari moglo očekivati. Stoga, prvostepeni sud nije bio oslobođen obaveze da ispituje da li je za vreme trajanja docnje bilo uslova da tužilac ostvaruje tu dobit, te da li je promet robe bio takav da je po redovnom toku stvari mogao osnovano očekivati dobit. Naknada štete ne može se javiti kao kvazi ispunjenje ugovora u vidu buduće sukcesivne naknade, već se mora imati u vidu istinska procena tužiočeve štete na mesto daljeg automatskog proračuna visine štete prema novopostignutoj zakupnini. Visina izgubljene dobiti može dostići samo visinu zakupnine predmetnih garnitura na tržištu.³⁶

U ovom kontekstu je zanimljiv i jedan primer iz prakse spoljnotrgovinske arbitraže. Naime, „među strankama je sporno da li je Tuženi odgovoran za delimično neizvršenje Ugovora i da li su zahtevi Tužioca za naknadama štete pravno osnovani i dokazani. Arbitražno veće je cenilo razloge koje je u ovom sporu izneo Tuženi i zbog kojih je on obavestio Tužioca da više ne može da izvršava Ugovor, odnosno da prima ugovorene mesečne isporuke evrodizela za period juni-decembar 2009. godine. Stavove Tuženog da su nastupile promenjene okolnosti, da je zbog ekonomske krize smanjena prodaja evrodizela, tako da su skladišta bila puna, da zbog toga Tuženi nije mogao da primi i skladišti kupljenu robu, da ga sve to oslobađa odgovornosti za neizvršenje Ugovora, Arbitražno veće nije moglo da prihvati. Opšta ekonomska kriza koja je postojala i u trenutku zaključenja Ugovora, ne može da se smatra kao okolnost koja je nastupila posle zaključenja Ugovora i nema karakter više sile kako je ova predviđena i određena u članu 10. Ugovora. Tuženi nije podneo dokaz o postojanju više sile što je Ugovorom bilo predviđeno da treba da učini. Nedostatak skladišnog prostora, na koji se Tuženi pozvao kao na neposredni razlog da odbije dalje izvršenje Ugovora, nije dokazan. Naprotiv, Tuženi je u svom dopisu Tužiocu od 12.03.2003. obavestio Tužioca „da zbog sprovođenja i realizacije ugovora sa kompanijom [...] nije u mogućnosti da prihvati robu“, što znači da je robu ovog prodavca, inače drugoplasiranog na javnom tenderu, mogao da prima, a istu robu Tužioca nije mogao da prima. Takođe, Tuženi nije predložio Tužiocu da se eventualno smanje ugovorene količine, zbog nedostatka skladišnog prostora, već je predložio da Tužilac smanji svoju dobit iz ovog posla, i to bitno, što Tužilac nije prihvatio. Stanovište Tuženog da bi smanjenjem dobiti Tužioca, kroz smanjenje cena, on mogao da proda robu i

tako stvori slobodan prostor u svojim skladištima, Arbitražno veće nije moglo da prihvati, imajući u vidu da je Tužilac u svom podnesku od 16.03.2010. pokazao kroz relevantan tabelarni pregled da je u posmatranom periodu maloprodajna cena evrodizela rasla, što pokazuje da je tržište bilo zainteresovano za ovu robu. Inače, Tužilac nije bio dužan da sa ovog razloga prihvati predloženo smanjenje ugovorene cene. S obzirom da je Tuženi pismeno obavestio Tužioca da ne može dalje da prima ugovorene isporuke robe, raskid Ugovora koji je Tužilac učinio svojom pismenom izjavom od 17.07.2009. bio je osnovan i valjan, u skladu sa članovima 72. stav 1) i člana 73. stav 1) i 2) Konvencije UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe koja se primenjuje za rešavanje ovog spora. Zahteve Tužioca za naknadu štete, kako stvarne štete, tako i izgubljene dobiti, Arbitražno veće je razmotrilo u skladu sa članom 74. Konvencije OUN i pravilima obligacionog prava o naknadi štete zbog neizvršenja ugovora. Tužilac ima pravo na naknadu štete koju je pretrpeo zato što Tuženi nije izvršio svoje ugovorne obaveze, a nije dokazao da postoje okolnosti koje ga oslobađaju od ugovorne odgovornosti. S obzirom na stanje stvari i utvrđene činjenice, Tuženi je dužan da Tužiocu naknadi štetu koju je ovaj pretrpeo.³⁷

Međutim, posve su sporni izgledi naknade ovog vida štete fizičkom licu koje ne privređuje, a ipak pretrpi štetu na svojim materijalnim dobrima (npr. u slučaju protivpravnog oduzimanja vozila,³⁸ zadocnjenja u predaji nepokretnosti za koji je tužilac uredno uplatio cenu, i sl.). Od ovih subjekata se zahtevaju potpuniji dokazi o izvesnosti o tome da bi određenu korist ostvarili u situaciji da je dužnik uredno ispunio ugovor, odnosno da oštećeni nije prouzrokovao štetu. Tako se u jednoj presudi navodi da bi tužiocu pripalo pravo na naknadu štete u vidu izmakle dobiti zbog toga što nije mogao davati u zakup predmetni poslovni prostor, da je dokazao da je po redovnom toku stvari osnovano mogao očekivati takvu dobit, odnosno da bi taj poslovni prostor dao u zakup u predmetnom periodu i tako ostvario dobitak koji se mogao očekivati prema redovnom toku stvari. U konkretnom slučaju tužilac je morao izvesti dokaze da je davao predmetni poslovni prostor u zakup, tj. dokazati postojanje ugovora o zakupu ili da je bilo zainteresovanih lica za zakup ili da je zaključenje takvog ugovora bilo u izgledu.

³⁷ Odluka Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Srbije u Beogradu, broj T-8/09 od 15.06.2010. godine, <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/100615serbian.pdf>, pristup 19.5.2015.

³⁸ „Prema dosadašnjoj sudskoj praksi i praksi osiguravajućih društava u BiH i zemljama okruženja, naknada zbog same činjenice da se oštećeni nije mogao koristiti svojim vozilom davala se samo ako je vozilo služilo kao sredstvo privređivanja (taksisti, prijevoznici, ponekad i trgovački putnici i sl.). Naknada u drugim slučajevima nije se davala. Da li je komoditet kojega oštećeni gubi ne koristeći se svojim vlastitim vozilom napad na pravo ličnosti – pitanje je koje tek čeka odgovor sudske prakse. Do čekanja pozitivnog odgovora na navedeno pitanje, osiguravajuća društva zasigurno neće priznavati i taj dio štete.“ Ešef Džafić, Goran Milošević, *Postupak i način utvrđivanja izgubljene dobiti zbog nemogućnosti korišćenja vozila*, Zbornik radova sa XII Simpozijuma „Veštačenje saobraćajnih nezgoda i prevare u osiguranju“, Divčibare, 2013, str. 337.

³⁶ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Prevl 403/97 od 25.6.1997. godine, Sudska praksa privrednih sudova, Bilten broj 1/1998, str. 94.

Međutim, tužilac nije dokazao da je predmetne prostorije mogao izdavati u zakup trećim licima i time da je mogao ostvarivati zakupninu prema tržišnim cenama u mesečnim iznosima naznačenim u nalazu i mišljenju veštaka finansijske struke, tako da time nije dokazao osnov i visinu tužbenog zahteva.³⁹

Zableženi su čak i slučajevi kada su sudovi zahtevali da tužilac dokaže ne samo mogućnost ostvarivanja koristi, već i *nameru i izvesnost ostvarivanja koristi*.⁴⁰ Čini se da navedeno stanovište ne može odoleti kritici budući da obaveza dokazivanja namere sticanja koristi nije predviđena nijednom zakonskom odredbom, niti ona implicitno proizilazi iz pravnog standarda sadržanog u odredbi člana 189. stav 3. ZOO.

Retki su slučajevi u kojima su sudovi dosuđivali i pravilno odmeravali izmaklu korist fizičkom licu koje je pretrpelo štetu usled povrede ugovora. Jedan takav slučaj zavređuje posebnu pažnju, jer može da posluži kao izuzetan primer logički ispravnog tumačenja zakonske norme. Naime, poverilac i dužnik su zaključili ugovor o građenju poslovnog prostora (lokala) koji se nalazi u zanatskom centru. Dužnik je svoju ugovornu obavezu izvršio mnogo kasnije od ugovorenog roka. Poverilac je na ime naknade štete zbog izgubljene koristi tražio tržišnu vrednost zakupnine koju bi ostvario zaključenjem ugovora o zakupu sa trećim licem. Dužnik je smatrao, pošto je poverilac zlatar, da se visina izgubljene koristi mora vezati za obavljanje poslova kojima se poverilac bavi. Revizijski sud se povodom ovog spora u odluci izjasnio: „Revizijski navod da je osnov za određivanje visine naknade štete trebalo da bude prihod tužioca koji bi ostvario da je u spornom periodu obavlja zanatsku delatnost, ne može se prihvatiti. Pravilno je pravno stanovište nižestepenih sudova da, u smislu člana 189. stav 2. i stav 3. ZOO, tužiocu na ime izmakle koristi pripada dosuđeni iznos (realna tržišna zakupnina u vreme veštačenja), jer je upravo tu sumu kao dobitak od izdavanja lokala u zakup trećim licima mogao očekivati po redovnom toku stvari što je sprečeno radnjom tuženog, tj. predajom poslovnog prostora i podruma znatno posle ugovorenog roka. Pri tom tužilac nije bio u obavezi da lično obavljajući zanatsku delatnost u svom poslovnom prostoru s obzirom da je ovlašćen da nepokretnost koristi na način koji mu obezbeđuje najveće prihode, a sudski veštak je pri određivanju visine zakupnine imao u vidu sve relevantne pokazatelje.⁴¹ Osnovano se

postavlja pitanje zbog čega bi položaj privrednog subjekta, ovde tužioca, u našoj sudskoj praksi bio povoljniji u odnosu na status fizičkog lica - neprivrednog subjekta, imajući u vidu da i jedan i drugi, pod jednakim uslovima, mogu izdavati svoje nepokretnosti u zakup trećim licima i tako sticati zakupninu kao prihod. U sudskom sporu, ovaj prihod bi trebalo, da pod jednakim uslovima za ove subjekte, bude predmet potraživanja u vidu izmakle koristi.

Povoljniji je položaj tužioca fizičkog lica kome je deliktom prouzrokovana nematerijalna šteta (povreda telesnog integriteta), u kom slučaju se izgubljena zarada javlja u vidu izmakle dobiti. Tako se u jednoj odluci navodi da sud, prilikom utvrđivanja visine izgubljene dobiti, ima u vidu zaradu koju bi oštećeno lice ostvarilo po redovnom toku stvari, u okolnostima u kojima bi uobičajeno živelo i radilo, i zaradu koju po nekom osnovu eventualno stiče nakon nanošenja štete, pa izgubljena zarada predstavlja razliku između navedenih ranijih i kasnijih primanja.⁴² U jednom drugom slučaju vanugovorne odgovornosti tuženog, sud je takođe zauzeo stav da tužiocu pripada pravo na naknadu izmakle koristi: „Ukoliko je prilikom gradnje građevina došlo do protivpravnog zadiranja u tuđi zračni prostor, usljed čega vlasnik krivicom graditelja nije mogao koristiti svoju nekretninu u punom obimu, vlasniku pripada pravo na naknadu štete zbog umanjenja vrijednosti njegove nekretnine ili zbog gubitka koristi koju bi on ostvario po redovnom toku stvari.“⁴³

ZAKLJUČAK

Deoba materijalne štete na običnu štetu i izmaklu korist ima izuzetan praktičan značaj, jer iako oštećenom pod istim uslovima pripada pravo na pun obim naknade štete, ipak svaki njen vid iziskuje posebno dokazivanje. U pravilu, neće biti problem dokazati običnu (stvarnu, pozitivnu) štetu, jer se ona sastoji u umanjenju imovine do kojeg je zaista došlo. Međutim, izmakla dobit počiva na hipotetičkom računu, jer treba sa što većim stepenom verovatnoće dokazati da bi uvećanje imovine oštećenog po redovnom toku stvari usledilo da ga u tome nije sprečila štetnikova radnja ili propuštanje. U tom procesu, uloga veštaka, koji je dobio precizan nalog i obavezu veštačenja izvršio s pažnjom dobrog stručnjaka, od neprocenjive je važnosti.

Analiza sudske prakse upućuje na zaključak da se u parnicama po tužbi privrednopравниh subjekata izmakla

³⁹ Iz presude Okružnog suda u Banjaluci, 71 0 P 055830 12 Gž od 25.3.2013. godine, neobjavljena.

⁴⁰ „Da bi osnovano mogao ostvariti pravo na naknadu izmakle koristi oštećeni u postupku mora dokazati izmakli dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili posebnim okolnostima, tako da za ostvarivanje naknade štete sa osnova izmakle koristi nije dovoljno samo postojanje mogućnosti ostvarivanja koristi, već i namjera i izvjesnost ostvarivanja koristi.“ Presuda Vrhovnog suda FBiH, 070-0-Rev-09-001190 od 01.04.2010. godine, Bilten sudske prakse Vrhovnog suda FBiH, broj 1/2010, str. 35.

⁴¹ Iz presude Vrhovnog suda Srbije, Rev-5306/01 od 24.10.2002. godine, B. Apostolović, *op. cit.*, str. 178-179.

⁴² Presuda Okružnog suda u Banjaluci, 77 0 P 001337 10 Gž od 17.2.2011. godine, Domaća i strana sudska praksa, Privredna štampa, Sarajevo, broj 55/2013, str. 62-63.

⁴³ Presuda Vrhovnog suda FBiH, 68 0 P 004072 13 Rev od 11.2.2014. godine, Bilten sudske prakse Vrhovnog suda FBiH, broj 1-2/2014, str. 30-31. Najzad, zanimljiv je i slučaj u kome je sud je, oslanjajući se na nalaz i mišljenje veštaka poljoprivredne struke, kao i na nalaz i mišljenje veštaka geološke struke, dosudio potpunu naknadu materijalne štete nezavisno od činjenice da su štetni efekti na zemljištu povećani prirodnim faktorima, v. Presuda Kantonalnog suda u Tuzli, 33 0 P 014209 11 Gž od 16.7.2013. godine, Domaća i strana sudska praksa, Privredna štampa, Sarajevo, broj 59/2014, str. 68-69.

korist mora vezati za delatnost koju tužilac u redovnom toku stvari obavlja, odnosno za onu vrstu i obim poslovanja koji su se po redovnom toku stvari mogli očekivati. To je i razumljivo.

Ipak, neujednačeni su stavovi sudova kada je reč o zahtevima fizičkih lica za naknadu izmakle koristi (izuzev kada se radi o izgubljenj zaradi). S jedne strane, od građanskopravnih subjekata zahtevaju se potpuniji dokazi o izvesnosti o tome da bi određenu korist ostvarili u situaciji da je dužnik uredno ispunio ugovor, odnosno da oštećeni nije prouzrokovao štetu što je, prema našem uverenju, neopravdan teret za ova lica. Na drugoj strani, sudovi, iako u tek sporadičnim slučajevima, pravilno dosuđuju ovaj vid materijalne štete nakon utvrđene visine naknade po veštaku odgovarajuće struke.

LITERATURA

- Antić, O. (2012). *Obligaciono pravo*, Beograd.
- Apostolović, B. (2008). *Naknada štete zbog povrede ugovora*, Pravni život, broj 5-6.
- Babić, I. (2013). *Izmakla korist (lucrum cessans) i njena naknada*, Pravna riječ, broj 36.
- Blagojević, T., Borislav, K. V. (1980). Redaktori Komentara Zakona o obligacionim odnosima, knj. I, Beograd.
- Džafić, E., Milošević, G. (2013). *Postupak i način utvrđivanja izgubljene dobiti zbog nemogućnosti korišćenja vozila*, Divčibare: Zbornik radova sa XII Simpozijuma "Veštačenje saobraćajnih nezgoda i prevare u osiguranju".
- Dorđević, D. (2011). *Ekonomsko-finansijsko veštačenje u sudskim sporovima*, teorija i praksa, Priručnik o veštačenju, Beograd: Zbornik radova, redaktor Nebojša Šarkić.
- Jankovec, I. (1993). *Ugovorna odgovornost*, Beograd.
- Milošević, Lj. (1986). *Kamata i novčane obligacije sa posebnim osvrtom na Zakon o obligacionim odnosima*, Zbornik Matice srpske za društvene nauke, broj 80.
- Mitrić, N. (2012). *Izvođenje dokaza vještačenja u postupcima za naknadu štete*, rad prezentovan 12.9.2012. godine na seminaru u okviru Centra za edukaciju sudija i javnih tužilaca u Republici Srpskoj.
- Morait, B. (2011). *Obligaciono pravo, knj. I – Obligacije i ugovori, knj. II – Vanugovorni obligacioni odnosi*, Banja Luka.
- Nišević, D. (2011). *Nalazi i mišljenja sudskih vještaka*, Expertus forensis, časopis Udruženja sudskih vještaka Crne Gore, broj 16-17.
- Perović, S. (1995). gl. redaktor Komentara Zakona o obligacionim odnosima, knj. I, Beograd.
- Radišić, J. (1979). *Imovinska odgovornost i njen doseg*, Institut društvenih nauka, Beograd.
- Radišić, J. (2004). *Obligaciono pravo, opšti deo*, Beograd.
- Salma, J. (2009). *Obligaciono pravo*, Novi Sad.
- Salma, J. (2013). *Renta kao oblik deliktne materijalne štete*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, broj 2.

The Role of Expert in Cases of Compensation Lost Profit

Jovana Pušac

Summary: In our Law of Torts is in force principle of fullness which aims the full reparation of damages. The amount of damages shall be determined with regard to the amount of the loss and/or profit loss as the consequences of tortuous act, whether its cause in breach of the contract (contractual damages) or in tort (non-contractual, tort damages). In both cases, the creditor, with the fulfillment of legal requirements, is entitled to the compensation for simple loss and lost profit. But, while determining compensation for simple loss does not represent particular difficulties in jurisprudence, problems arise in determining compensation for lost profit.

Keywords: damage, property damage, profit lost, reasonably expected profit, expertise.